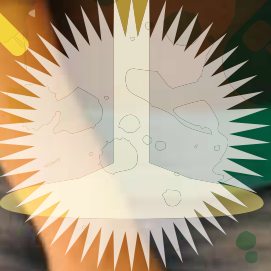
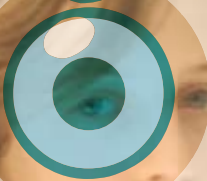

INSPRAAK EN PARTICIPATIE VAN KINDEREN EN JONGEREN

JEUGDDIENST GENT

Inhoudstafel

Deel 1: In theorie...	3
1. Inleiding	3
2. Jeugddienst Gent en inspraak & participatie: twee handen op één buik	3
3. Begrippen inspraak en participatie	4
4. Beleidsparticipatie met kinderen en jongeren: een tang op een varken?	10
5. Kinderen en jongeren nemen de macht over?	10
Deel 2: Jeugddienst Gent aan de slag	12
1. Wie doet 'het' in de Jeugddienst Gent?	12
2. Hoe doet men 'het' in de Jeugddienst Gent?	12
2.1. Informeren	12
2.2. Bevragen	13
2.3. Vorm geven aan participatie(projecten)	14
2.4. Faciliteren/ondersteunen van participatie(projecten)	15
2.5. Sensibiliseren en stimuleren	16
2.6. Overleg en netwerken	16
Deel 3: Tien gouden tips	17

Waarom deze publicatie?

De laatste jaren heeft de Gentse Jeugddienst flink geïnvesteerd in de inspraak en participatie van jonge mensen in Gent. Er is heel wat opgezocht, nagedacht, uitgetest, ...

De kennis die op deze manier is vergaard, wil de Jeugddienst niet enkel binnenshuis houden. We hebben immers zelf dikwijls mogen meekijken over andere schouders.

Regelmatig komen er vragen binnen van mensen die op één of andere manier 'iets hebben' met inspraak en participatie. Dit zijn collega-stadsmedewerkers, collega's van andere Jeugddiensten, jeugdgerelateerde organisaties en studenten in hun zoektocht naar informatie. Voor hen hebben we deze brochure samengesteld.

De bedoeling van deze publicatie is tweeledig. Enerzijds willen we aan alle geïnteresseerden tonen hoe we in de Jeugddienst rond de thema's inspraak en participatie werken. We willen dit niet enkel vanuit theoretische denkkaders doen, maar vooral vanuit de praktijk. Er zijn dan ook heel wat praktijkvoorbeelden in terug te vinden. Hopelijk kunnen ze inspirerend werken.

Anderzijds willen we het aanbod van de Jeugddienst bekend maken. Wie vragen heeft of ondersteuning zoekt bij een inspraakproces of een participatietraject kan beroep doen op de inspraakconsulenten van de Gentse Jeugddienst. Wat dit allemaal kan inhouden, wordt duidelijk in het tweede deel.

Tot slot zijn in een derde deel een aantal tips opgenomen.

Alvast veel leesplezier!

Jeugddienst Gent, 2010

Deel 1: In theorie...

1. Inleiding

"Jongeren houden onze stad niet alleen jong, dynamisch en bruisend. Ze zijn ook onze toekomst, en maken vandaag deel uit van de stad. Daarom is het van belang om ze al van kindsbeen af daadwerkelijk een plek te geven binnen onze samenleving. Zo moeten ze de mogelijkheid krijgen zichzelf te ontdekken, te ontplooiën en te verrijken op hun eigen manier. Maar ze moeten ook betrokken worden bij het participatieproces."

Zoals elke stad wil Gent een beleid ontwikkelen op maat van zijn inwoners. Dat kinderen en jongeren hier ook een belangrijke doelgroep zijn, blijkt uit het vorige citaat uit het Bestuursakkoord Stad Gent 2007-2013.

De stem van kinderen en jongeren weegt vaak nog niet voldoende door bij belangrijke beslissingen. De Stad Gent stelt zich als strategisch doel om tegen 2020 de inspraak in de besluitvormingsprocessen maximaal te organiseren. Voor alle bewoners van Gent en dus ook voor kinderen en jongeren.

Om dit te bereiken, is er ook een sleutelrol weggelegd voor de Jeugddienst.

2. Jeugddienst Gent en inspraak & participatie: twee handen op één buik

De Jeugddienst draagt reeds jarenlang inspraak en participatie hoog in het vaandel. Dit is natuurlijk niet zomaar. Er zijn een aantal directe aanleidingen hiervoor:

* In zijn missie engageert de Jeugddienst Gent zich om het kinderrechtenverdrag voor alle Gentse jeugdigen effectief te maken. Een onderdeel van deze rechten zijn de 'participatierechten': kinderen en jongeren hebben het recht van meningsuiting, het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, het recht om met anderen samen te komen en verenigingen op te richten of er zich bij aan te sluiten, ... Het behoort dus tot de expliciete opdracht van de Jeugddienst Gent om inspraak en participatie van kinderen en jongeren te bevorderen en te faciliteren.

* Vanuit de Vlaamse regelgeving worden ook verwachtingen ten aanzien van jeugddiensten gesteld. Zo bepaalt het Decreet Lokaal Jeugdbeleid dat tijdens de opmaakprocedure van het driejaarlijks Jeugdbeleidsplan inspraak moet georganiseerd worden met:

- de particuliere plaatselijke en intergemeentelijke jeugdwerkinitiatieven
- kinderen en jongeren van 3 tot 25 jaar
- deskundigen betreffende kinderen en jongeren en op het gebied van jeugdwerk
- de gemeentelijke jeugdraden.

Uiteraard moet ook tijdens de uitvoering van het jeugdbeleidsplan rekening worden gehouden met kinderen, jongeren en het jeugdwerk.

Naast deze 'formele' aanleidingen, heeft de Jeugddienst Gent een aantal overtuigingen:

* De Jeugddienst Gent is een overheidsdienst die het accent legt op beleidsvoering. Het is omzeggens onmogelijk om als jeugddienst een goed beleid te voeren zonder medewerking van de doelgroep. Participatie kan ervoor zorgen dat de beleidsvoering meer is afgestemd op de doelgroep, waardoor de gedragenheid ervan vergroot wordt.

* Kinderen en jongeren leren doorheen inspraak- en participatietrajecten waardevolle vaardigheden. Voorbeelden van deze vaardigheden zijn: leren luisteren naar elkaar, leren beslissingen nemen, samenwerken, de mening van anderen respecteren, ... Ook al heeft de Jeugddienst geen uitgesproken pedagogische opdracht naar kinderen en jongeren, we vinden het wel belangrijk dat ze zoveel mogelijk ontplooiingskansen kunnen krijgen.

3. Begrippen inspraak en participatie

Om binnen de Jeugddienst op een gedegen manier te werken rond de thema's inspraak en participatie, is het belangrijk dat alle medewerkers dezelfde taal spreken. Inspraak en participatie zijn immers containerbegrippen die door heel wat mensen en organisaties een nét iets andere invulling krijgen. Het zijn bovendien begrippen die nauw met elkaar verbonden zijn, maar toch duidelijk van elkaar verschillen. Hoewel er geen éénduidige definitie bestaat, kiezen we als Jeugddienst voor de volgende omschrijvingen:

- onder **inspraak** verstaan we het feit dat kinderen en jongeren hun zeg kunnen doen en hun mening of wensen kenbaar kunnen maken. Het gaat dus enkel over 'meespreken' en niet over 'meebeslissen'. Diegenen die hun mening hebben verkondigd, kunnen alleen maar hopen dat er iets gebeurt met hun ideeën.
- **participatie** is een veel dynamischer begrip. Hieronder verstaan we het proces waarin kinderen en jongeren op een actieve manier betrokken worden bij hun eigen leefomgeving en de daarbij horende besluitvorming. Sleutelwoorden binnen deze processen zijn 'interactie' en 'tweerichtingsverkeer'.

In de praktijk is het natuurlijk een hele mond vol: inspraak en participatie. Bijgevolg wordt dikwijls enkel de term participatie gehanteerd. Dit is ook het geval voor deze bundel.

Er zijn een aantal vormen van participatie te onderscheiden. Het onderscheiden van deze vormen kan belangrijk zijn om te weten waarop je de klemtoon wil leggen. We geven ter illustratie telkens ook een voorbeeld uit de praktijk.

Maatschappelijke participatie en beleidsparticipatie:

Maatschappelijke participatie is het geven van een stem en/of een rol aan kinderen en jongeren in de activiteiten, organisaties en voorzieningen binnen hun directe leefomgeving. Mooie voorbeelden hiervan vind je bij het jeugdwerk.

Praktijkvoorbeeld: Tijdelijke speelzone Loods 21 (2007)

Context: in de wijk Muide zijn er grote werken aan de gang. Het speelterrein aan de Voorhavenlaan wordt hierdoor geruime tijd onbruikbaar. De Jeugddienst gaat samen met andere diensten op zoek naar een andere plek in de buurt waar de buurtkinderen in afwachting van hun nieuwe speelterrein kunnen spelen. De enige optie is een braakliggend en verwaarloosd terrein.

Doelgroep: kinderen uit de buurt

Participatie: kinderen en volwassenen steken samen de handen uit de mouwen om het tijdelijke speelterrein 'bespeelbaar' te maken.

Bij beleidsparticipatie is het de bedoeling om kinderen en jongeren te betrekken bij de voorbereiding en/of uitvoering van een beleid.

Praktijkvoorbeeld: Bevraging skaters (2008)

Context: begin 2008 gebeurt er een bevraging bij Gentse skaters. Hieruit komt duidelijk naar voren dat skaters vragende partij zijn voor een groot, centraal gelegen en vlot bereikbaar skatepark in onze stad.

Doelgroep: Gentse skaters

Participatie: de resultaten van deze bevraging worden mee opgenomen in de visietekst over het te voeren Gentse skatebeleid. De Jeugddienst blijft bewaken dat de inbreng van deze jongeren gegarandeerd wordt.

Formele en informele participatie:

Onder formele participatie verstaan we vormen van participatie die zich afspelen binnen een vooropgestelde formele structuur. Een voorbeeld hiervan is de Gentse Jeugdraad.

Praktijkvoorbeeld: De Gentse Jeugdraad

Context: de Jeugdraad is het officiële (en wettelijk verplichte) adviesorgaan voor het Jeugdbeleid in de Stad Gent. Het wordt bij relevante beleidsbeslissingen geconsulteerd. In 2008 bijvoorbeeld werden er 17 adviezen geformuleerd.

De Jeugdraad werd in 1993 opgestart en wordt sindsdien door de Jeugddienst ondersteund.

Zo krijgt ze onder meer een halftijdse secretaris ter beschikking.

Deze ondersteunt het Dagelijks Bestuur en de Algemene Vergadering.

Er is ook een financiële ondersteuning.

Doelgroep: alle kinderen en jongeren in Gent

Participatie: de Jeugdraad vormt een constante en zichtbare link tussen enerzijds kinderen, jongeren en jeugdwerk in de stad en anderzijds het beleid.

Informele participatie speelt zich veel meer af in de dagdagelijkse omgang. Het is niet altijd even zichtbaar, maar is daarom niet minder effectief.

Praktijkvoorbeeld: Swappas

Context: in de vakantieperiodes ontmoeten tieners elkaar geregeld tijdens de Swappasactiviteiten. Ze genieten van de activiteiten en hebben een goede band met hun begeleiders.

Participatie: op het einde van een activiteit wordt er dikwijls nog even nagebabbeld. Over muziek, over liefjes, maar ook over de activiteit: was het leuk, is het voor herhaling vatbaar? De monitoren spitsen op zulke momenten de oren en verzamelen op deze manier kostbare informatie voor het volgend planningsmoment.

Incidentiële participatie en structurele participatie:

Incidentiële participatie gebeurt bijna toevallig. Er is net op dat moment tijd, interesse of geld om een participatieproject op te starten. Het gebeurt ad hoc omdat de omstandigheden gunstig zijn of omdat er druk is van bovenaf. Meestal is een dergelijk project niet ingebed in een groter geheel.

Praktijkvoorbeeld: "Make-over van de Pretkamjonet" (2007)

Context: de Pretkamjonet is het mobiele animatieproject van de Jeugddienst. De Pretkamjonet zit boordevol spel- en sportmateriaal. In vakantieperiodes trekt de Pretkamjonet door Gent en houdt halt aan plekken en pleintjes waar er heel weinig te doen is voor kinderen.

De Pretkamjonet had een nieuw kleurtje nodig. Omdat de Pretkamjonet er in de eerste plaats is voor kinderen, beslist de Jeugddienst om ze ook te laten beschilderen door kinderen. Er werd een school aangesproken om samen met hun leerlingen een woensdagmiddag samen aan de slag te gaan.

Doelgroep: kinderen, gebruikers van de Pretkamjonet

Participatie: de school is gelegen in een wijk waar de Pretkamjonet zeker nog langskomt. Op deze manier zullen kinderen 'hun' Pretkamjonet nog zien.

Bij structurele participatie is er veel meer sprake van een visie, van een permanente aandacht om waar nodig participatieprojecten vorm te geven.

Praktijkvoorbeeld: Kinderen uit Ledeberg vertellen (2007)

Context: in de wijk Ledeberg is een groot stadsvernieuwingsproject aan de gang. Dit project zal het wonen en leven in de wijk sterk beïnvloeden. Het project wordt vooral gestuurd vanuit de 'harde' sectoren: stedenbouw, dienst mobiliteit, stadsvernieuwing, ...

Doelgroep: kinderen en jongeren die in de wijk wonen

Participatie: een stadsvernieuwingsproject kent een heel lange looptijd. Soms zien mensen niets gebeuren (ook al gebeurt er natuurlijk vanalles) en op andere momenten is er heel veel bedrijvigheid. Voor bewoners (en zeker voor kinderen en jongeren) is het heel moeilijk om 'grip' te krijgen op een dergelijk project. Via regelmatige inspraakacties en terugkoppelingsmomenten worden kinderen en jongeren structureel 'meegenomen' in het gehele traject.

Projectgroep: Plangroep Speelruimtebeleid

Rechtstreekse en gemedieerde participatie :

Bij rechtstreekse participatie wordt de doelgroep rechtstreeks betrokken.

Praktijkvoorbeeld: Heraanleg speelzone Scandinaviëstraat (2008)

Context: aan de woonblokken in de Scandinaviëstraat is een ruime, groene zone die echter weinig speelprykkels biedt. De Stad Gent wilt deze zone heraanleggen. Medewerkers van de Jeugddienst gaan praten met de kinderen (en andere bewoners) om te horen wat hun wensen zijn.

Doelgroep: buurtkinderen

Participatie: aan de hand van enkele methodieken wordt er gepeild naar de wensen van de kinderen. Gezien de ontwerper van de nieuwe speelzone ook aanwezig is, kan hij dit ook rechtstreeks van de kinderen horen.

Projectgroep: Jeugddienst en Groendienst

Maar soms is er een grote kloof tussen de volwassen realiteit en de mogelijkheden van kinderen en jongeren, denk maar aan onze vergadercultuur. Daarom is het belangrijk dat kinderen en jongeren goede belangenbehartigers hebben. Dit zijn de mensen die er voor zorgen dat hun belangen ernstig genomen worden en een volwaardige plek krijgen binnen een beleid. In dat geval spreekt men van gemedieerde participatie.

Resultaatgerichte en procesgerichte participatie:

Bij resultaatgerichte participatie staat het eindresultaat op de eerste plaats.

Praktijkvoorbeeld: Evaluatie cultuurkrant Pandoera (2009)

Context: de Gentse cultuurkrant viert zijn tiende verjaardag en is klaar voor een grondige evaluatie. Hiervoor willen we van zoveel mogelijk kinderen en andere gebruikers hun mening horen. In dit project is het vooral belangrijk dat de Pandoera grondig wordt geëvalueerd. Minder van belang is op dat moment 'hoe' dit gebeurt. In dit project is niet gekozen om bijvoorbeeld kinderen aan te leren hoe je een leuk krantje kan maken.

Doelgroep: (potentiële) gebruikers van Pandoera

Participatie: inspraak geven over de huidige vorm van de cultuurkrant

Projectgroep: Dienst Kunsten en Jeugddienst

Bij procesgerichte participatie ligt er (ook) een grote klemtoon op het proces dat de betrokkenen doorlopen. Dit kan slaan op de vaardigheden die de deelnemers 'leren', de inzichten die worden verkregen, ...

Praktijkvoorbeeld: Tienermagazine "Summer in the city" (2006)

Context: de Jeugddienst wilt tieners op een aantrekkelijke manier informeren over het zomer-aanbod in hun stad. Wie weet beter dan tieners zelf hoe zij het liefst geïnformeerd willen worden.

Doelgroep: Gentse tieners

Participatie: de Jeugddienst verzamelde een groep tieners en legde hen bovenstaande vraag voor. Het groepje kreeg vergaande inspraak over de vorm en de inhoud van het communicatieproduct dat zou ontwikkeld worden. Hierbij participeerden de tieners ook zelf volop. Voor het maken van 'hun' magazine leerden ze de nodige vaardigheden: interviewen, foto's nemen, teksten schrijven, promo voeren, ...

Vanuit een stedelijk jeugdbeleid is het niet de bedoeling om een bepaalde vorm van participatie te negeren of uit te sluiten. Het is juist de mix van de verschillende vormen van participatie die verrijkend kan zijn. Indien we echter niet willen verdwalen in allerlei boeiende en interessante acties en projecten is het nodig om bepaalde klemtonen te leggen. Zo vinden we het als Jeugddienst Gent belangrijk om vooral rond 'beleidsparticipatie' te werken. Daarnaast is het voor de Jeugddienst Gent ook een uitdaging om werk te maken van structurele participatie. Er zijn daarnaast ook andere diensten en organisaties die rond andere vormen van participatie werken.

4. Beleidsparticipatie met kinderen en jongeren: een tang op een varken?

Het lijken wel twee werelden apart: enerzijds kinderen en jongeren, anderzijds de beleidsmakers. Op het eerste zicht lijken ze moeilijk met elkaar te verzoenen. Er zijn dan ook heel wat vooroordelen over het betrekken van kinderen en jongeren bij een beleid.

'Het gaat met volwassenen al zo moeizaam waarom met de kinderen beginnen?'
'Kinderen zijn toch niet deskundig...'
'We weten zelf wel wat kinderen willen...'
'Kinderen zijn niet realistisch, die vragen maar op.'

Als kinderen systematisch buiten beslissingen gehouden worden, kan ook niet verwacht worden dat ze iets begrijpen van wat er zoal om hen heen aan het gebeuren is.

Kinderen en jongeren zijn best wel deskundig op die vlakken die hen aanbelangen. Kinderen die dagdagelijks op 'hun' pleintje spelen, weten maar al te goed hoe zij het plein verder vorm willen geven. Ook jongeren beleven hun wijk en weten als geen ander waar de knelpunten zitten.

Om het voor kinderen en jongeren mogelijk te maken een degelijk participatietraject te kunnen doorlopen, moet er aan drie belangrijke basisvoorwaarden voldaan zijn: uitdaging, verbondenheid en capaciteit.

- een participatietraject moet uitdagend zijn, het moet kunnen aanzetten tot participeren.
- kinderen en jongeren moeten zich verbonden voelen met het thema, de mensen waar ze mee samenwerken,...
- de nodige competenties moeten in verhouding staan tot de capaciteit van de kinderen en jongeren, ze moeten het gevoel hebben dat ze met hun capaciteiten kunnen bijdragen aan het geheel.

5. Kinderen en jongeren nemen de macht over?

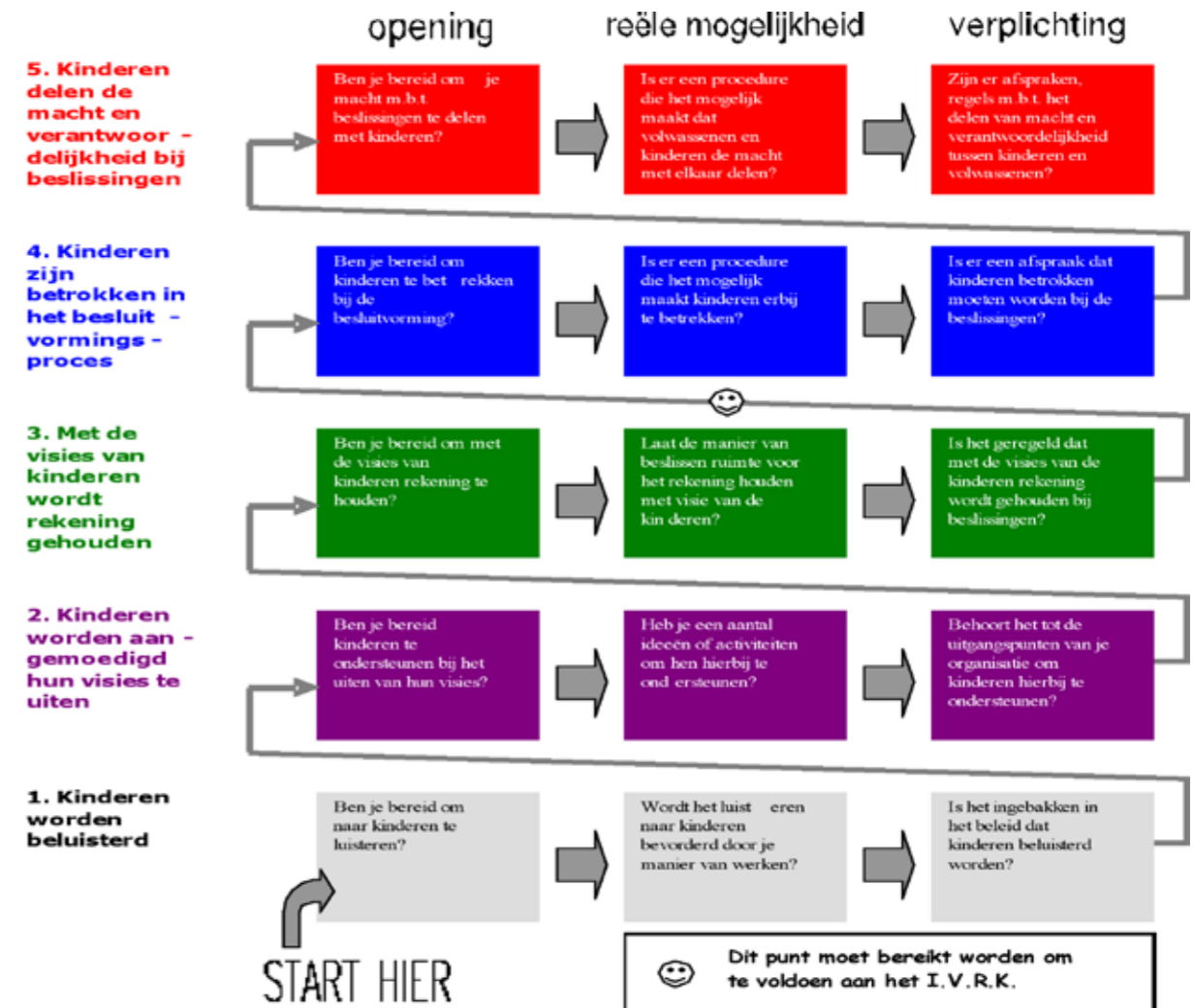
Hoe ver kan/wil je gaan?

Socioog H. Shier ontwikkelde een schema (op basis van de participatieladder van R. Hart) over de mate waarin volwassenen ruimte laten voor de inbreng van kinderen en jongeren. Het schema bestaat uit verschillende 'niveaus'. Zo is er vanaf niveau drie sprake van inspraak en vanaf niveau 4 van participatie.

Het kan een waardevol werkinstrument zijn in het nader bekijken van participatieprojecten of een visie hierop.

Het schema is geen waarderingsstelsel. Er is geen hiërarchie tussen de verschillende niveaus. Het is niet de bedoeling om altijd het hoogste niveau te willen bereiken. Het beoogde niveau is afhankelijk van de doelstellingen, de situatie en het concrete project. Geen enkel niveau mag uitgesloten worden, want initiatieven op elk niveau kunnen hun waarde hebben.

- Niveau 1. kinderen en jongeren worden **beluisterd** en **geobserveerd**. Ze worden daartoe niet speciaal gestimuleerd, maar ook niet tegengewerkt.
- Niveau 2. kinderen en jongeren worden **gestimuleerd** om hun visie uit te drukken. Ze krijgen hierbij enige steun: een plek om dit te doen, begeleiding, een prikbord, een website, ...
- Niveau 3. de visie van kinderen en jongeren wordt **ernstig genomen**
- Niveau 4. kinderen en jongeren zijn **betrokken** in besluitvormings-processen. Hier start de actieve participatie. Er komt een opening.
- Niveau 5. kinderen en jongeren **delen** de macht en de verantwoordelijkheid bij beslissingen. Hier wordt het vanzelfsprekend dat kinderen en jongeren deel uitmaken van het 'beslissend orgaan'.

Deel 2: De Jeugddienst Gent aan de slag

1. Wie doet 'het' in de Jeugddienst Gent?

Op deze vraag is het antwoord klaar en duidelijk: iedereen!

Binnen de Gentse Jeugddienst is niet slechts één verantwoordelijke aan te wijzen als het gaat over kinder- en jongerenparticipatie.

Alle medewerkers nemen ten aanzien van kinderen en jongeren de rol van belangenbehartiger op. Bij het uitvoeren van de diverse en uiteenlopende opdrachten wordt steeds de reflex gemaakt van "hoe kan dit kinderen en jongeren beïnvloeden?".

Binnen alle teams wordt in meer of mindere mate gewerkt aan de participatie van kinderen en jongeren.

Enkele voorbeelden per team:

- Team Ondersteuning Jeugdwerk:
Het Gentse jeugdwerk wordt jaarlijks bevestigd via de werkingsverslagen. Langs deze weg worden de producten en de acties van de Jeugddienst geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. De resultaten en wat er mee zal gebeuren worden steeds teruggekoppeld naar het jeugdwerk.
- Team Informatie en Communicatie:
Communicatieproducten zoals folders, affiches, maar zelfs de volledige huisstijl wordt vooraf afgetoetst bij de diverse doelgroepen. Ook achteraf wordt er samen met kinderen en jongeren geëvalueerd en bijgesteld.
- Team Speelruimtebeleid:
Bij de (her)aanleg van een speelterrein wordt onderzocht hoe kinderen kunnen betrokken worden bij de realisatie ervan.
- Team Animatie en Programmatie:
In 2008 werd de Stuurgroep Monitoren opgericht. In deze stuurgroep zitten de 'oude ratten van het vak': ervaren en enthousiaste monitoren. Via de stuurgroep krijgen zij medezeggenschap in de verschillende werkingen: zowel voor de kinder- en jongerenwerkingen als de monitorenwerking.

Sinds 2005 is er ook een team Inspraak en Participatie actief. Twee consultants hebben er als hoofdplicht het ondersteunen van anderen bij het opzetten van inspraak- en participatieprojecten. Deze 'anderen' zijn in de eerste plaats de eigen jeugddienst-medewerkers en andere stadsdiensten. De ondersteuning kan verschillende vormen aannemen:

- Informatie en tips geven vanuit expertise van zowel de doelgroep als van methodieken
- Mee nadenken over het project
- Meewerken aan het project
- Een project trekken en coördineren
- ...

Jaarlijks wordt er een breed scala aan projecten ondersteund. Hierbij wordt extra uitgekeken naar projecten waarbij de moeilijk bereikbare doelgroepen worden betrokken (vb etnisch-culturele minderheden, tieners, ...) of die plaatsvinden binnen sectoren die nog geen sterke participatie-traditie hebben.

2. Hoe doet men 'het' op de Jeugddienst?

Om op een efficiënte en kwaliteitsvolle manier werk te maken van participatie heeft de Jeugddienst zes sporen ontwikkeld. Deze zes sporen hangen samen en kunnen dus niet los van elkaar gezien worden. Het ene spoor is ook niet belangrijker dan het andere. Ook hier is er geen hiërarchie. In de praktijk is het bovendien mogelijk dat verschillende sporen door elkaar lopen. Het moet dus beschouwd worden als een totaalpakket. Alle concrete acties rond participatie kunnen ondergebracht worden onder één van deze zes sporen.

2.1. Informeren

Informeren is de eerste stap tot participeren. Alvorens kinderen en jongeren kunnen participeren, moeten zij voldoende geïnformeerd worden. Beschikken over kwaliteitsvolle informatie beschouwen we als cruciale randvoorwaarde om te kunnen meepraten en deel te nemen aan de maatschappij.

Praktijkvoorbeeld: De wwwegreporters (2009)

Context: binnen de Jeugddienst was men al een tijdje op zoek naar manieren om naar tieners te communiceren. Zij staan dikwijls gekend als een 'moeilijke' doelgroep om te bereiken. Uiteindelijk kwam de conclusie dat tieners het liefste door hun eigen leeftijdsgenoten worden geïnformeerd.

Sinds 2009 zijn de wwwegreporters aan de slag onder de vleugels van de Jeugddienst. Deze jongeren tussen 12 en 15 jaar vormen de jongerenredactie van de jongerenwebsite van de Stad Gent

Doelgroep: Gentse tieners

Participatie: de wwwegreporters komen regelmatig samen en worden betrokken bij de invulling van de jongerenwebsite. Ze brainstormen over interessante thema's, schrijven zelf artikels, organiseren polls en nog veel meer.

2.2. Bevragen

Om kinderen en jongeren te kunnen betrekken, is het belangrijk om te weten wat er bij hen leeft. Een manier om dit te weten te komen is door ze te bevragen. De Jeugddienst Gent bevrageert ruwweg op twee manieren. Enerzijds proberen medewerkers een algemeen zicht te hebben op wat er bij kinderen en jongeren leeft. Dit is belangrijk om de grote beleidslijnen uit te stippelen.

Praktijkvoorbeeld: Ik weet wat gedaan, vrijetijdsonderzoek Jeugddienst Gent ism Cesor (2006)
Context: in 2006 werden honderden Gentse kinderen en jongeren bevrageerd rond hun vrijetijdsbesteding.

De drie grote vragen waren:

- hoe is het gesteld met de deelname van kinderen en jongeren aan het vrijetijdsaanbod in Gent?
- wat is de mening van kinderen en jongeren over diverse zaken binnen het vrijetijdsaanbod?
- wat zijn de behoeften van kinderen en jongeren binnen hun vrije tijd?

Doelgroep: kinderen, tieners, jongeren en ouders van kinderen in Gent

Participatie: door middel van een grootschalig kwantitatief onderzoek wou de Jeugddienst nagaan welke prioriteiten het moet stellen voor het uitvoeren van acties en opdrachten. Het onderzoek kaderde dan ook binnen de opmaak van een nieuw Jeugdbeleidsplan.

Anderzijds worden kinderen en jongeren bevestigd rond concrete thema's en acties (vb. rond de heraanleg van een pleintje, rond het fuifbeleid, ...). Het is vooral op dit niveau dat kinderen en jongeren daadwerkelijk kunnen participeren en de resultaten kunnen zien van hun inspanningen.

Jeugddienstmedewerkers proberen een soort 'gevoeligheid' te ontwikkelen voor waar en wanneer het zinvol en/of noodzakelijk is om een bevestiging te organiseren.

In het verleden werden bevestigingen vooral georganiseerd in het kader van de opmaak van het Jeugd(werk)beleidsplan (of andere beleids-plannen). Momenteel is het een uitdaging om meer inspraak en participatie te organiseren tijdens de uitvoering van deze plannen.

2.3. Vorm geven aan participatie(projecten)

Waar nodig zal de Jeugddienst Gent zelf participatiemomenten inbouwen of participatieprojecten opstarten. Bovendien neemt de Jeugddienst ruimte om zelf te experimenteren. Vanuit experiment groeit immers expertise.

De Jeugddienst hoeft hierin zeker niet altijd solo te gaan. Het is dikwijls veel interessanter om samen te werken met andere diensten en organisaties. Voordelen hiervan zijn: gedeelde verantwoordelijkheid, minder intensief, meer slagkracht, meer expertise, ...

Praktijkvoorbeeld: "Thuis in 't stadhuis" (2009)

Context: tijdens het inspraakproject "Thuis in 't Stadhuis" komen kinderen op een speelse manier meer te weten over democratisch burgerschap en de werking van het Gentse Stadsbestuur. Als kers op de taart mogen ze ook hun eigen voorstellen formuleren naar het stadsbestuur.

Het project bestaat uit drie delen:

- een informatie- en fotobundel voor leerkrachten, bedoeld als lessenspakket rond deze thema's
- een bezoek aan het stadhuis, waarbij de leerlingen een interactief spel kunnen spelen om het aangeleerde te 'testen'
- leerlingen hebben op voorhand voorstellen aan het stadsbestuur voorbereid om hun stad nog kindvriendelijker te maken. Het bezoek aan het stadhuis wordt afgesloten met een presentatie van deze voorstellen.

Doelgroep: leerlingen uit de derde graad lagere school

Participatie: kinderen worden eerst grondig geïnformeerd alvorens zij hun eigen voorstellen opmaken.

Projectgroep: Dit project is geen soloproject van de Jeugddienst Gent. Om tot een kwaliteitsvol produkt te komen is er een intensieve samenwerking met het Vredeshuis opgestart. Zij hebben immers de expertise op het vlak van educatieve activiteiten gericht naar scholen (methodiek, netwerk, middelen, ...). Zo worden de bezoeken van de leerlingen door het Vredeshuis verzorgd. Het inhoudelijke luik en de verwerking van de voorstellen van de leerlingen gebeurt door de Jeugddienst.

2.4. Faciliteren/ondersteunen van participatie(projecten)

Het is niet mogelijk en ook niet opportuun dat de Jeugddienst Gent altijd de trekker/initiatiefnemer is voor participatieacties en -projecten. Het is minstens even belangrijk om anderen hierin te ondersteunen.

Soms bestaat er een schrik voor een te grote tijdsinvestering of zijn mensen/diensten niet genoeg bekend met de materie.

Een ondersteuning vanuit de Jeugddienst kan hen over de streep trekken.

Om deze ondersteunde rol te kunnen waarmaken zijn er twee participatieconsulenten werkzaam in de Jeugddienst.

In de loop der jaren bouwde de Jeugddienst een uitgebreide infotheek rond dit thema op. Daarin kan elke geïnteresseerde materiaal vinden zoals theoretische achtergronden, good practises, methodieken, en nog veel meer. Meer informatie over deze infotheek vindt u op de laatste pagina.

Praktijkvoorbeeld: Een groene speelplaats voor BS De Toverberg" (2009)

Context: deze basisschool wordt helemaal verbouwd. Dit gegeven werd enthousiast aangegrepen om ook de buitenruimte van de school aan te pakken. Gezien de school gelegen is in een volgebouwde en dichtbevolkte wijk, wil men het idee van groen en avontuurlijk spelen introduceren op deze school en bij de kinderen.

Doelgroep: kleuters, leerlingen van de school

Participatie: leerlingen, leerkrachten en ouders worden actief betrokken bij het ontwerp (en de uitvoering van de nieuwe speelplaats).

Projectgroep: Pedagogische Begeleidingsdienst, Jeugddienst, de school.

2.5. Sensibiliseren en stimuleren

Ook andere beleidssectoren en/of stadsdiensten hebben vaak een grote invloed op de leefwereld van kinderen en jongeren. Het is dus belangrijk dat ook zij doordrongen zijn van het belang van participatie. Vaak ontbreekt het hen echter aan expertise of methodieken. Hierin ziet de Jeugddienst een opdracht: andere stadsdiensten overtuigen van het belang van het betrekken van kinderen en jongeren bij de uitvoering van het stedelijk (jeugd)beleid. En waar nodig hen hierin ondersteunen.

Dit kan op verschillende manieren:

- Het goede voorbeeld geven door in eigen projecten en binnen de eigen organisatie participatie een prominente plaats geven.
- Ervaringen uitwisselen
- Good practises verzamelen en ter beschikking stellen
- Medewerking en ondersteuning aanbieden:

Dit spoor behoort tot de hoofdopdracht van het team Inspraak en Participatie.

Deze brochure kan hierbij een hulpmiddel zijn.

2.6. Overleg en netwerken

Als we als Jeugddienst Gent invloed willen uitoefenen op jeugdrelevante beleidsdomeinen of willen gehoord worden bij beslissingen die belangrijk zijn voor kinderen en jongeren, is een netwerk belangrijk. Vanuit diverse thema's besteedt de Jeugddienst hier veel aandacht aan, zowel op lokaal niveau als op bovenlokaal niveau.

Zo is de Jeugddienst reeds 10 jaar de trekkende kracht achter de Plangroep Speelruimtebeleid (zie praktijkvoorbeeld).

In 2009 werd op stadsniveau de Stedelijke Kenniscel Participatie opgericht. Directe aanleiding hiervoor is het rapport "Burgerparticipatie in Vlaamse Steden. Naar een innoverend participatiebeleid". Het is de doelstelling van deze kenniscel om te onderzoeken hoe de aanbevelingen uit dit boek kunnen geïmplementeerd worden in de Stad Gent. Er zijn diverse stadsdiensten actief in deze kenniscel, waaronder de Jeugddienst.

Via concrete projecten kunnen ook dikwijls vruchtbare samenwerkingen ontstaan. Het is net door het samenwerken dat er belangrijke contacten worden opgebouwd.

Praktijkvoorbeeld: Plangroep Speelruimtebeleid

De Plangroep Speelruimtebeleid is een stedelijk samenwerkingsverband tussen:

- de Jeugddienst
- de Sportdienst
- de Groendienst
- de Dienst Ruimtelijke Planning
- de Dienst Stedenbouw
- de Dienst Stedelijke Vernieuwing en Gebiedsgerichte Werking
- de Dienst Mobiliteit
- het Departement Onderwijs en Opvoeding.

De Plangroep wordt gecoördineerd vanuit de Jeugddienst door de Speelruimte-ambtenaar.

De doelstelling van de Plangroep is komen tot een inclusief speelruimtebeleid, waarbij diverse beleidsdomeinen aangesproken kunnen worden op hun verantwoordelijkheid. Zo kan vanuit een algemene visie en een integrale aanpak het speelruimtebeleid van Gent vormgegeven worden.

De speelruimteambtenaren spelen hierin een grote rol. Zij zijn immers het 'doorsluiskanaal' voor alle vragen, antwoorden, noden, e.d. van Plangroep naar buurt en omgekeerd.

Deel 3: Tot slot... 10 gouden tips

Kinderen en jongeren komen niet van Mars. Ze zijn mensen met een eigen mening en eigen voorkeuren.

Daarom verschilt 'jeugdparticipatie' niet zo veel van 'volwassen-participatie'. De verpakking zal misschien anders zijn, maar de grote lijnen blijven hetzelfde.

De tips die we onder de aandacht willen brengen, zijn bijgevolg ook universeel: ze zijn voor elke doelgroep toepasbaar.

Tip 1: bezint eer je begint...

Inspraak kost tijd en middelen (en bloed, zweet en tranen,...).

Wie kinderen en jongeren ernstig wil nemen, zal strategisch en overdacht te werk moeten gaan. Het volstaat niet om snel even een inspraaksessie of een enquête te organiseren.

Tip 2: samen sta je sterker...

Omdat een participatieproject een complexe zaak kan zijn, is het meestal geen goed idee om iemand het in zijn eentje te laten uitvoeren. Het vraagt immers vaak ook uiteenlopende vaardigheden die enkel een 'superpersoon' allemaal beheerst: netwerken binnen het beleidsdomein, goede contacten met kinderen en jongeren onderhouden, inspraaksessies organiseren, kinderen en jongeren boeien, ... Je zou kunnen stellen dat je drie 'soorten' mensen nodig hebt:

- mensen die het beleidsdomein goed kennen
- mensen die ervaring hebben met inspraakacties
- mensen die feeling hebben met kinderen en jongeren.

Vaak zal het dus nodig blijken om een kleine projectgroep te organiseren, met mensen die vanuit hun eigen expertise naar het project kunnen kijken.

Tip 3: hoe vroeger, hoe beter...

Beleidsvoering gebeurt in verschillende fasen. Als algemene regel kan gesteld worden dat je best zo vroeg mogelijk in een beleidsproces probeert 'binnen te dringen' om de stem van kinderen en jongeren te laten klinken. Hoe verder het beleidsproces is gevorderd, hoe kleiner de kans wordt dat er nog daadwerkelijk beïnvloed kan worden.

De verschillende fasen zijn:

- Probleemstelling formuleren
- Probleemanalyse
- Oplossingen formuleren
- Voorbereiding besluitvorming
- Besluitvorming
- Uitvoering van het beleid
- Evaluatie van het beleid

Tip 4: de methodiek is een middel en geen doel...

De vuistregel is: eerst de vragen, dan de methodiek.

Om een gepaste methodiek te vinden is de uitgangsvraag: "Wat wil ik precies weten?". Eens dat gekend is, volgt de vraag: "Welke methodiek is geschikt om een antwoord te krijgen op mijn vraag?".

Er is ook niet één juiste techniek, niet één juiste methode, ...

Methodieken uit 'de boekjes' zijn zelden dé juiste methodiek voor jouw project. Methodieken moeten nog gekneed worden naar de specifieke situatie. Er kunnen ook uit verschillende methodieken onderdeeljes gehaald worden en deze kunnen samengesmolten worden tot een 'nieuwe'.

Tip 5: ken je doelgroep...

Een groep kinderen of jongeren kan zelden gezien worden als één geheel. De verschillen tussen bijvoorbeeld een vijfjarige en een dertienjarige zijn enorm groot.

Kleuters worden geobserveerd terwijl ze nieuw spelmateriaal ontdekken.
(Project "Een groene speelplaats voor De Toverberg")

En dan zijn er nog de verschillen op basis van geslacht, sociaal-economische achtergrond, etniciteit, onderwijsniveau, ...

Tip 6: denk niet altijd in hokjes...

De neiging bestaat om iedereen in zijn of haar 'eigen groep' te bevragen of te betrekken in een participatieproces. De eigenheid van deze groepen kan zowel het aspect leeftijd zijn (vb kinderen – jongeren – volwassenen – senioren), maar ook etniciteit of sociale klasse. Op deze manier gaat men de discussie en dialoog tussen de verschillende groepen uit de weg.

Jong en oud buigen zich samen over het toekomstige buurtpark in het intergenerationele project opgezet rond het Lousbergpark.

Tip 7: participatie is een recht en geen plicht

Participatie moet altijd op vrijwillige basis gebeuren, het mag zeker geen verplichting zijn. Als kinderen en/of jongeren zich niet geroepen voelen om over een bepaald thema mee te denken, heeft het echt geen zin om een participatieproject op te starten. Het is wél belangrijk om zoveel mogelijk kansen te creëren opdat kinderen en jongeren zouden kunnen participeren. We mogen echter niet verglijden in een sfeer van 'geen rechten zonder plichten': eerst actief deelnemen alvorens we naar jullie luisteren.

Tip 8: blijf niet herkauwen...

Kinderen en jongeren hebben het recht om te veranderen van mening. Ze worden niet graag vastgepind op een bepaald standpunt. Een bevraging mag dan ook niet eindeloos uitgemolken worden, noch worden veralgemeend naar andere doelgroepen en thema's.

Het komt er op aan om je regelmatig te 'herbronnen' bij de kinderen en jongeren zelf.

Tip 9: wees bewust van de participatieparadox

"Zeer velen participeren weinig en weinigen participeren zeer veel"

We moeten bewaken dat inspraak en participatie geen middenklasseverhaal is. Aandacht voor diversiteit is hier dan ook zeker op zijn plaats.

Tip 10: koppel steeds terug naar je doelgroep!

Het is heel belangrijk dat de bevroegde doelgroep na de bevraging nog te horen of te zien krijgt wat er met de resultaten gebeurd is. Dan pas weten ze dat ze daadwerkelijk een steentje hebben bijgedragen aan het project. Dit onderdeel wordt vaak over het hoofd gezien. Men is al blij dat er tijd en middelen waren voor de inspraaksessie.

Voor alle vragen, opmerkingen en ....

Jeugddienst Gent
Team Inspraak & Participatie
Nancy De Budt
Jenny Bonapart

Kammerstraat 10
9000 Gent

09 269 81 51
nancy.debudt@gent.be
jenny.bonapart@gent.be

Infotheek inspraak en participatie

De infotheek staat gratis ter beschikking voor alle geïnteresseerden, elke werkdag tussen 9 uur en 17 uur. Indien mogelijk, graag een seintje vooraf!

Op aanvraag kan steeds een digitale lijst met publicaties opgevraagd worden.

Een greep uit het aanbod:

- theoretische denkkaders
- praktijkvoorbeelden en good practises
- methodiekenbundels
- praktische handleidingen
- checklisten
- ...

**Het materiaal kan onder bepaalde voorwaarden ontleend worden.
Kopieën kunnen kosteloos genomen worden.**